

(1975), «І сто смертей» (1978), «Рік Осла» (1979), «Коридор» (1982), «Нарвський водоспад» (1984), книг подорожніх вражень. Творчості Б. притаманна ліричність і пристрасна публіцистичність. Виступає як перекладач, зокрема творів укр. поетів (Т. Шевченка, П. Тичини, Д. Білоуса, Р. Братуня та ін.). Укр. мовою окремі твори Б. перекладає О. Загородній і В. Гримич.

Тв.: Укр. перекл. — Поезії. К., 1981; Рос. перекл. — Транзитний пасажир. М., 1972; Море дождя і сонця. М., 1974; На затылке земного шара. Таллін, 1983; Коридор. Таллін, 1984; И сто смертей. — Ночные летчики. М., 1985.

Лит.: Слабошпицький М. Що записано в книгу часу. «Київ», 1985, № 1. В. Г. Гримич.

БЕЕКМАН Еме (20.IV 1933, Таллін) — ест. рад. письменниця. Закінчила 1956 ВДІК. Автор «Трилогії про Мір'ям» (романи «Маленькі люди», 1964; «Колодязне дзеркало», 1966; «Старі діти», 1972); романів «Глухі бубонці» (1968), «Чортів цвіт» (1974), «Нетрі» (1980) — про події минулого століття, часів бурж. республіки, війни; соціальних романів «Зграя білих ворон» (1967), «Падолист» (1975), «Можливість вибору» (1978), «Вільний біг» (1982) та ін. У соціально-фантаст. романі «Гонка» (1983) в гротескній формі зображено згубні наслідки західної технократичної цивілізації. Пише також кіносценарії, драми, твори для дітей.

Тв.: Рос. перекл. — Глухие бубенцы. Таллін, 1973; Возможность выбора. Таллін, 1982; Трилогия о Мир'ям. М., 1985; Гонка. М., 1986.

Лит.: Слабошпицький М. Людина як незамкнута система. В кн.: Слабошпицький М. Літературні профілі. К., 1984. В. Г. Гримич, О. С. Загородній.

БЕЗДОЛЬНИЙ Борис Ілліч (19.X 1934, с. Розівка, тепер смт Куйбишевського р-ну Запоріж. обл.) — укр. рад. письменник. Пише також рос. мовою. Член КПРС з 1961. Закінчив 1957 Київ. ун-т. Перша зб. нарисів — «Трутні» (1960). Наступні нарисово-публіцистичні книги — «Твій слід на землі» (1961), «Вогонь горить у серці» (1964), «Директор заводу» (1966), повість «Сонячна далина» (1984) та ін. Людям героїчної долі, їх подвигу в роки Великої Вітчизн. війни присвячена зб. нарисів «Смерть обминає сміливі» (1966). Автор докум. повісті «Запоріжжя моє, Запоріжжя» (1969), повісті із заводського життя «Блискавка в добрих руках» (1972), поетич. творів.

Тв.: Рос. перекл. — Молния в добрых руках. М., 1974. В. А. Бурбела.

БЕЗИМЕНСЬКИЙ Олександр Ілліч [6(18).I 1898, Житомир — 26.VI 1973, Москва] — рос. рад. поет. Член КПРС з 1916. Навчався в Київ. комерц. ін-ті. Учасник громадян. і Великої Вітчизн. воєн. Відомий як комсомольський псєт (вірші і пісні «Молода гвардія», 1922; «Комсофлотський марш», 1924; поема «Комсомолія», 1924, та ін.). Автор поем «Володимир Ілліч Ульянов» (1926), «Фелікс» (1927), «Петербурзький коваль» (1939), «Трагедія ніч» (1930, 2-а ред. — 1963, про будівництво Дніпрогесу). Виступаючи як сатирик (поема «День нашого життя», 1928; п'єса «Постріл», 1929; збірки віршів «Гнівні рядки», 1949; «Книга сатири», 1954), Б. таврував бюрократизм, міжнар. реакцію. У зб. «Фронтівий зошит» (1946) є вірші на укр. теми («Атака» та ін.). Переклав вірші Т. Шевченка («Світе ясний! Світе тихий!», «Подражаніє Іезекиїлю», «Не гріє сонце на чужині», «Н. Т.») («Великому ченцю кумо»); опубл. 1939—41 у виданнях творів Т. Шевченка рос. мовою; написав про творчість Кобзаря статтю «Любов і ненависть» (1939) та вірш «Повстали ми і волю окропили». Серед перекладів Б. — поезії Л. Первомайського, С. Олійника. Вірші Б. «Партквиток 224332» (присвячений В. І. Леніну), «Із записок комсомольця»

переклав Г. Шкурупій (1925). Ряд творів укр. мовою перекладали М. Семенко і М. Пригара. На сцені укр. театрів ішла п'єса Б. «Постріл».

Тв.: Избранные произведения, т. 1—2. М., 1958; Укр. перекл. — Постріл. Х., 1930; Трагедія ніч. Х., 1932; Покоління соціалізму. Х. — К., 1933; Зустрічі комсомольців з В. І. Леніним. К., 1956. Лит.: Пресняков О. Поэт из страны Комсомольск. М., 1964. Т. М. Різницько.

«БЕЗКОНЕЧНИК» — жартівливий вірш для дітей, у якому розповідь побудована на повторенні тих самих фрагментів тексту. Повторювана частина може містити два-три рядки й більш-менш розвинений сюжет, де йдеться про якусь несерйозну або малоймовірну подію. Зустрічається в фольклорі («безконечні казки») і писемній л-рі. Напр.: «Жив-був дід та баба» // Була в них вівця // «Почнемо з кінця: // Жив-був дід та баба...» і т. д.; «Був собі рак, // Та мав сімсот гармат, // Та пішов на пруса воювати, // А злякався та в воду сховався, // А з води та в вершу. // Начну я ту казочку спершу. // Був собі рак...» і т. д.

Н. П. Чамата.

БЕЗКОНФЛІКТНОСТІ «ТЕОРІЯ» — умовний термін у рад. літературознавстві та літ. критиці, яким позначають спрощений погляд на відношення л-ри до життя, який заперечує правомірність відбиття соціально значимих конфліктів у творах соціалістичного реалізму на теми сучасності. Вимоги зображувати сусп. розвиток як процес, позбавлений суперечностей, ускладнень, гострих конфліктів, не становили якоїсь цілісної теоретичної концепції, проте в літ.-крит. практиці 30—50-х рр. такі погляди набули значного поширення. Прихильники Б. «т.», виходячи з положень т. з. вульгарного геносологізму, визнавали за л-рою лише обов'язок ілюструвати в образній формі заг. тези про ліквідацію суперечностей при соціалізмі, допускали тільки конфлікт між «добрим» і «кращим». Не виявляючи громадян. смисловості, ідейно-естетичної проникливості, така критика орієнтувала л-ру на прикрашене, «парадне» зображення життя, на спрощення і схематизм у розкритті реальних суперечностей розвитку. На поч. 50-х рр. (зокрема, в широкій дискусії про типове в рад. л-рі, на письменницьких з'їздах) «безконфліктність» у л-рі була рішуче засуджена, хоч негативні наслідки її давалися взяти й пізніше. Вироблений XXVII з'їздом КПРС курс на прискорення соціально-екон. розвитку країни зумовлює важливу роль л-ри у боротьбі за новий якісний стан рад. суспільства, за перебудову суспільної свідомості, виховання громадян. активності кожної людини. Партія спрямовує творчу роботу письменників на активне втручання в життя, правдивий діалектичний аналіз глибоких соціальних процесів життя, викриття негативних явищ, насамперед пов'язаних із порушенням принципів демократизму і гласності.

Лит.: Новиченко Л. М. Не ілюстрація — відкриття! К., 1967; Брюховецький В. С. Естетична сутність типізації, «Радянське літературознавство», 1987, № 1. В. С. Брюховецький.

БЕЗЛАЙ (Bezljaj) Франце (19.IX 1910, м. Літія) — словен. мовознавець, літературознавець, перекладач, член Словен. академії наук і мистецтв (з 1964). Навчався в Люблян. та Праз. ун-тах. Досліджував слов'ян. л-ри. Автор статей, вміщених у журн. «Ljubljanski zvon» («Люблянський дзвін»): «Тарас Шевченко» (1939, № 3—4), «Іван Франко» (1939, № 5—6). Там же опубл. його переклади віршів Т. Шевченка «Думка»